

Úvodní slovo: Radka z Rady

Radka Faltínová

Milí kolegové,

ráda bych Vás za Radu Komory pozdravila, naposledy před letní pauzou Bulletinu.

V Komoře v létě bude obecně klidněji, víkendové kurzy se konat nebudou, ale nabízíme dva intenzivní kurzy týdenní, dále proběhne tlumočení některých uměleckých akcí, například letních festivalů, na nichž vystoupí nováčci v oblasti uměleckého tlumočení, absolventi kurzu uměleckého tlumočení, který se konal koncem června. O dalších akcích, které se chystají na léto, se dočtete níže v textu Bulletinu.

Je příjemné, že se před létem podařilo vyřešit jeden oříšek, a to změnu právního statutu Komory. Na valné hromadě jsme si odhlasovali právní formu spolku, na niž Komora automaticky přejde od ledna 2014. Členům jsme nabídli možnost založit obecně prospěšnou společnost, která by realizovala některé aktivity Komory, jež zřejmě nebudou moci být provozovány spolkem. Kdokoli z Vás se nám za tímto účelem může hlásit, domluvíme se na dalším postupu.

To je zpráva pozitivní. Ovšem Radě Komory nastanou v létě horké chvíle, protože musíme najít pátého člena do Rady. Na valné hromadě jsme se rozloučili s Andreou Andělovou, které tímto velice děkuji za práci pro Komoru v uplynulém roce, avšak nový člen Rady se bohužel nenašel. Nyní máme od členů mandát fungovat ve čtyřech, což je ovšem proti Stanovám. Budeme intenzivně hledat

pátého člena Rady, a prosíme Vás o to též. Pokud máte jakékoli otázky na fungování v Radě, milerádi je zodpovíme. Že práce v Radě je dobrá pro Komoru a pro tlumočnickou profesi obecně, to jsem již několikrát zmiňovala v mailech i v Bulletinu. A my všichni víme, k čemu je dobrá Komora a k čemu je dobrá tlumočnická profese. (Pokud to není jednoznačné, lze se ptát a mluvit o tom – debata je stále otevřená...). Také jsem zmiňovala, že provozní záležitosti v Komoře leží převážně na bedrech zaměstnanců a náplní práce radních jsou spíše strategické kroky, plánování, směřování atd., tedy nemusíte se bát, že byste trávili celé noci na mailu a běhali v Komoře na poštu a dokoupit toaletní papír (i když, stane se leccos). O tom všem jsem již v souvislosti s prací v Radě porůznu psala či mluvila. Je však možné, že jsem nikdy neřekla, že práce v Radě je dobrá nejen pro Komoru, ale i pro Vás samotné. Já sama jsem se za ten uplynulý rok a půl naučila spoustu nových věcí a dozvěděla se mnoho o sobě i o ostatních. Jsem ráda za možnost pracovat v báječném týmu zaměstnanců, radních a dobrovolníků Komory. Nemluvila jsem zatím před Vámi ani o své osobní motivaci. Do Rady jsem se rozhodla vstoupit, abych věnovala část své energie tomu, co mě živí, odvedla kus práce pro organizaci, které věřím, a ušla pár kroků novým směrem. Nezasťírám, že to je někdy velmi náročné, ale rozhodně nelituji svého rozhodnutí. Těším se na toho z Vás, kdo se k nám

připojí. Víím, že to vyžaduje určitou dávku osobní odvahy a chuti něco měnit, stejně jako ochotu obětovat trochu svého času a energie. Ale věřte, že odměna následuje, i když třeba ne bezprostředně a přímo. Například v tom, že děláte něco, co má svůj smysl, že máte prostor realizovat své nápady a zlepšujete se v činnostech, o kterých jste dřív ani nevěděli, že byste je mohli zvládnout.

No, nechám této „agitky“, koneckonců, zodpovědnost je na nás všech a víím, že spousta z Vás by se i chtěla zapojit, ale nyní to pro Vás není z nejrůznějších důvodů možné. Věřím, že se najdou další lidé, kteří budou chtít věci v Komoře vést dál.

Všem kolegům přeji, aby léto bylo pro vás pauzou od celoročních pracovních povinností. Tlumočnická profese je krásná, ale náročná. Proto na závěr posílám Vám všem objetí a poděkování za celoroční práci při tlumočení i při práci s Komorou. Odpočiňte si a načerpejte sílu do zbytku roku.

Radka Faltínová

Zlatý Bullík

Radka Faltínová

Zlatý Bullík, poslední před létem, letí... za Janou Kotrlovou! Jana sázela Bulletin mnoho let, každý měsíc, bez nároku na honorář, svědomitě a včas. Její trpělivost a věrnost bych ráda ocenila velkým díkem ve chvíli, kdy momentálně potřebuje od Bulletinu pauzu a předává ho jiným. (Mimochodem, toho jiného bychom potřebovali doporučit i od Vás... Zatím stále hledáme.)

Letem světem z Komory

Vzdělávání

■ Komora akreditovala nový kurz pro další vzdělávání pro tlumočníky v rozsahu 20 hodin, který bude v listopadu a jeho součástí bude i supervize s psychologem.

■ Máme dvě nové absolventy CVP a jednoho absolventa kurzu MZS.

■ Tradičně se připravují nové kurzy (dva letní týdenní, praktická cvičení od září a roční kurz pro tlumočníky ve vzdělávání).

■ V posledním červnovém týdnu proběhl kurz uměleckého tlumočení. Zúčastnilo se ho dvanáct slyšících i neslyšících tlumočnicků z ČR i ze Slovenska, které je partnerem v tomto projektu sponzorovaném Kofolou. Také přijeli dva slovenští lektoři. Tým našich lektorů pod vedením Kateřiny Červinkové Houškové připravil velice důkladný program, jehož vyvrcholením byl nedělní koncert kapely Traband v Otovicích u Broumova. Frekventanti kurzu i zkušení tlumočníci si na něj nastudovali interpretace zbrusu nových písní.

Tlumočníci Komory

■ Sociální pracovnice Štěpánka Rauchová podala výkazy o poskytování tlumočení Komorou na MPSV.

■ O tlumočníky Komory se od července bude starat nová sociální pracovnice Markéta Novotná.

Provozní

■ Do výukové místnosti přibudou dva oranžové polštářky, které ušila maminka Dany Tučkové. Vypadá to jako drobnost – ale to je právě to, co vytváří Komoru, malé aktivity jednotlivců... Díky!

■ Komora chystá dotisk nejžádanějších publikací a CD/DVD.

■ V příštím čísle časopisu ToP vyjde článek Komory od Marie Horákové na téma Komunitní tlumočení pro neslyšící.

■ Během celého léta bude možné zakoupit v e-shopu vybrané publikace Komory za zvýhodněné ceny.

■ E-shopu se daří, prodáváme ostošest.

Projekty

■ Proběhla poslední kontrola FÚ již uzavřeného projektu TOND.

■ Nevyšly nám dva podané projekty.

Různé

■ 22. června se konala valná hromada Komory. Nepodařilo se zvolit nového člena Rady, současná Rada tedy dostala mandát fungovat ve čtyřech až do doby, kdy se najde pátý člen, případně do další VH, která se bude konat začátkem roku 2014. Členové si odhlasovali budoucí právní formu podle nového občanského zákoníku – formu spolku. Byla představena výroční zpráva Komory za rok 2012 a schválena finanční uzávěrka za tento rok. Revizní komise představila svoji činnost v uplynulém období.

■ Muzejní noc 8. června byla kvůli povodním zrušena, resp. přesunuta na nový, zatím blíže neurčený termín.

■ Tlumočníci Komory převedli do znakového jazyka další kulturní akce, např. divadelní představení Škola malého stromu, tentokrát premiérově v Hradci Králové, nebo komentovanou prohlídku výstavy Tutanchamon, o kterou byl velký zájem.

■ Členové Rady se sešli s Tamarou Kováčovou kvůli možné spolupráci s komisí ASNEP pro

vzdělávání EKOV a možnostem změny legislativy pro oblast tlumočení ve vzdělávání.

■ Členové Rady Komory a KST jednali na Ministerstvu spravedlnosti ohledně připomínek k návrhu novely zákona o soudních znalcích a tlumočnících. Jednání se točilo zejména okolo kvalifikačních podmínek pro soudní tlumočníky.

■ Máme novou sociální pracovníci Markétu Novotnou.

■ V posledním červnovém pondělí proběhla další pracovní snídane Rady a zaměstnanců Komory.

■ Komora přeložila úvodní text pro muzeum v Orlických horách.

A jako vždy, více k jednotlivým aktivitám Komory se dočtete v jednotlivých rubrikách.

Komora a kultura

Veronika Chladová, Markéta Spilková,
Kateřina Červinková Houšková

OHLÉDNUTÍ ZA ČERVNEM

- Ve středu 19. června se konalo ve víceúčelovém sále Centra celoživotního vzdělávání v Hradci Králové tlumočené představení **Škola malého stromu**.
- Na přání neslyšících byla zajištěna prohlídka jedinečné **výstavy o historii starověkého Egypta** na pražském Výstavišti. V posledním červnovém termínu měli neslyšící

dvakrát možnost obdivovat hlavně dokonale uchovanou hrobku faraona Tutanchamona, kterou v roce 1922 po několikaletém pátrání objevil britský archeolog Howard Carter v Údolí králů v Luxoru. Na výstavě se neslyšící mohli díky netradiční formě tlumočení – tlumočnice Kateřina Pešková a Naďa Hynková Dingová návštěvníkům překládaly z audioprůvodce – dozvědět, jak probíhala expedice, co všechno Carterův tým našel, fakta o životě faraónů a lidí v Egyptě.

- Na konci června proběhl první týdenní blok **Intenzivního čtrnáctidenního kurzu uměleckého tlumočení**. Celkem dvanáct českých a slovenských frekventantů a dva slovenští lektoři si pod vedením zkušených slyšících a neslyšících tlumočnicků osvojili teoretické i praktické znalosti v oblasti uměleckého tlumočení. Kurz pak byl završen v neděli 30. června vystoupením účastníků kurzu v rámci SummerJobu na koncertě skupiny Traband v Otovicích u Broumova. Druhá část týdenního kurzu proběhne na konci srpna v Bratislavě.

VÝHLED DO ČERVENCE A SRPNA

● V sobotu 20. července se bude konat **koncert se skupinou Tra-band** v Žamberku na festivalu Orlická brána. Tento koncert bude samozřejmě také tlumočený do českého znakového jazyka.

● Další sobotu 27. července od 20.30 hodin proběhne v rámci SouLadění 2013 **tlumočené představení Čtyři dohody** s Jaroslavem Duškem. Akce se koná v Hluboké nad Vltavou v hájence U Rybáka. Další **tlumočení Čtyř dohod**, opět v rámci SouLadění, proběhne ve středu 31. července od 20.30 hodin, tentokrát je místem konání Sázava – Zeměloď v Sedlišti u Sázavy. A to není vše. Ve čtvrtek 1. srpna od 16 hodin na stejném místě na Sázavě proběhne **tlumočené představení Racka od Jonathana Livingstona**.

Zprávy z ASNEP

Radka Faltínová

24. června se konala poslední schůze ASNEP před létem. Vybíráme pro Vás ze zápisu z této schůze to nejdůležitější.

Zásadní nadcházející událostí v ASNEP jsou zářijové volby prezidenta ASNEP a viceprezidenta a rovněž do Revizní komise ASNEP. Členské organizace mohou navrhnout své kandidáty do 15. srpna 2013. Organizace nominují vždy jednoho kandidáta na výše uvedené posty.

Ing. Kašparovi se prodloužil mandát prezidenta ASNEP do zasedání v září.

Na zasedání ASNEP byla představena agentura ICORD se svým návrhem spolupráce na online tlumočení. Paní Malá krátce shrnula smysl projektu. Online tlumočení by měl být zkušebně spuštěn na Praze 14, zatím půl roku zdarma. Poté by si úřady měli za software platit. Zde zástupci organizací vyjádřili obavu, že pokud bude úřad platit za takové tlumočení ze zdrojů na sociální služby, hrozí velké riziko, že se tím sníží dotace na ostatní tlumočení. Zabezpečení software je dobré, protože jej využívají i banky. Členové se přiklonili ke zkušební spolupráci, ale nebyli usnášeníschopní, proto se rozhodnutí odkládá na září.

Stručně byly projednány připomínky zástupců SNN, kteří nevyjádřili vůči transformaci na o.p.s. negativní stanovisko, ale zápis z února 2013 považovali za vágní. Po delší diskuzi bylo dohodnuto, že s ohledem na současné změny se ASNEP automaticky stane spolkem, a to od 1. ledna 2014. Poté budeme mít dostatek prostoru, dle občanského zákoníku, na rozhodnutí, zda zůstaneme spolkem, nebo se přeměníme na ústav.

Dále byl projednán návrh jedné z tlumočnic CZTN na úpravu způsobu financování tlumočnicků v CZTN. Zpráva byla předána také EKOTN. Proběhla diskuze, která ještě není zakončena. Zástupci ASNEP se domnívají, že navrhované řešení není ideální. Navrhuje za 90 minut 500 Kč a za každou další započatou hodinu 200 Kč. Takže za tři hodiny by tlumočnick dostal 700 Kč, nyní to je ale 900 Kč. Probírala se možnost zvýšení sazby za první hodinu na 500 Kč a za další např. jen 200 Kč. Zástupkyně Komory se k navrhovanému řešení přikláněly, ale návrh naráží i na to, že 60 % tlumočení je do jedné hodiny, tj. návrh by zvýšil finanční náklady ASNEP. To v současné situaci nejde. Hovořilo se také o další možnosti změny financování, která se týká dojezdu

tlumočnicka na místo v rámci měst. Např. v případě dojezdu na místo do 20 minut by se neplatilo nic, nad 20 minut už by tlumočnick dostával třeba 80 Kč/hod, ale muselo by se ošetřit, jakým způsobem náklady počítat, a zvedla by se časová náročnost při objednávce. Operátor by totiž musel měřit trasy. Někteří tlumočníci poukazují také na fakt, že když někde jedou, např. dvě hodiny tam a dvě hodiny zpět, dostanou cestovné ve výši 400 Kč, což jim po zdanění nepokryje náklady spojené s cestou.

Diskutovalo se o tom, že tlumočníci momentálně nemají jistoty ani motivaci pro to, aby do profese vstupovali nebo v ní zůstali. Zástupkyně Komory Mgr. Faltínová navrhla navýšit tlumočnickům hodinovou sazbu a dočerpávat dotaci, to ale v dané situaci není dobrým řešením. Členové se shodli na tom, že se jedná o dobrý podnět, který by měl být dále diskutován. Ale protože na tlumočnické služby pro neslyšící chybí celkově téměř 24 milionů korun, nemůže ASNEP tlumočníci vyhovět zejména z finančních důvodů. Dále se tím ale bude zabývat ve spolupráci s EKOTN a plánuje další jednání na MPSV. M. Kronusová členům zašle anonymní tabulku s výdělky tlumočnicků za období posledního půl roku kvůli předstávě o možnostech tlumočnicků, co se týče pracovních a mzdových podmínek.

Byla schválena výroční zpráva ASNEP.

Výkonná ředitelka M. Kronusová informovala o chystané akci Gongu: Benefice Gongu 27. listopadu, čas: 16 až 18 hodin, místo: hotel Adria na Václavském náměstí. Gong by rád dále rozdal čtyři plakety významným osobám, které pomáhají osobám se sluchovým postižením i naší organizaci.

Návrh kategorií:

- 1) Cena za přínos v oblasti zlepšování podmínek osob se sluchovým postižením ve společnosti - kategorie pro mladé do 40 let
- 2) Cena za přínos v oblasti zlepšování podmínek osob se sluchovým postižením ve společnosti - kategorie od 40 let
- 3) Cena za celoživotní podporu osob se sluchovým postižením
- 4) Cena časopisu GONG - zde cenu určí redakce časopisu Gong

Členové mohou do 20. 8. 2013 zasílat své nominace do tří výše uvedených kategorií.

Mgr. Faltínová sdělila, že pokud má být akce Gongu tváří ASNEP, mělo by zasedání ASNEP také akce předem schvalovat. Akce tedy byla členy schválena

Vyzýváme Vás, členy Komory, pokud máte návrh na jakoukoli nominaci pro volby prezidenta a viceprezidenta ASNEP, pro volby členů Revizní komise ASNEP či na ceny vyhlášené časopisem Gong, pište na rada@cktjz.com.

Komora a vzdělávání tlumočnicků

Dana Tučková

CVP – OHLÉDNUTÍ ZA ČERVNEM 2013

● O prvním víkendu se v Komoře uskutečnil intenzivní kurz zaměřený na spolupráci slyšících a neslyšících tlumočnicků v týmu, během druhého víkendu pak praktický kurz zaměřený na tlumočení v oblasti informatiky a techniky. Spuštěny byly dva e-learningové kurzy zaměřené na lingvistiku českého znakového jazyka.

● Výsledky květnových certifikačních zkoušek jsou již známy a dopadly dobře pro dvě studentky CVP. Na konci května byl opravný termín pro frekventanty kurzu MZS.

● Probíhaly také individuální supervize studentů a 24. června skončil semestrální kurz praktických cvičení, který navštěvovalo sedm studentů. V září budeme otevírat navazující kurz a podle zájmu tlumočnicků z praxe i praktická cvičení zaměřená na potřeby tlumočnicků v praxi.

● Podařilo se nám akreditovat kurz pro další vzdělávání tlumočnicků (v rozsahu 20 vyučovacích hodin). Uskuteční se od 8. do 10. listopadu a zaměřený bude na řešení situací v komunitním tlumočení. Jeho součástí budou čtyři vyučovací hodiny s psychologem-supervizorem, o které si v dotaznících píšete.

CVP – CO JE PŘIPRAVENO NA PRÁZDNINY 2013

● O prázdninách běží dva tradiční týdenní kurzy - pro tlumočnický v komunitním tlumočení a pro tlumočnický ve vzdělávání (viz harmonogram níže).

● V srpnu bude spuštěn roční kurz pro tlumočnický ve vzdělávání akreditovaný u MŠMT.

● Chtěla bych upozornit na to, že o posledním prázdninovém víkendu (31. srpna až 1. září) proběhne v Komoře kurz zaměřený na tlumočení choulostivých témat a na tlumočení problematických situací (hádky, dotazy, rčení apod.). Kurz určitě doporučujeme!

● Během prázdnin se bude v Komoře sestavovat harmonogram vzdělávacích akcí na další rok. V dalším čísle Vás budeme informovat podrobněji.

Hezké prázdniny.

● ČERVENEC

Intenzivní kurz pro tlumočníky v komunitním tlumočení

Termín: 8.–13. července 2013, pondělí–pátek (9.00–16.00 + 2 hodiny diskuze), sobota závěrečné zkoušky (9.00–12.00)

Lektoři: Mgr. Naďa Hynková Dingová, Bc. Kateřina Pešková, Mgr. Radka Faltínová, Miroslava Tylová, Bc. Martin Kulda a Zlataše Kurcová

Cena: 5400 Kč (pro členy sleva 20%) | **Kreditů:** 10

● SRPEN

Intenzivní kurz pro tlumočníky ve vzdělávání

Termín: 8.–24. srpna 2013, pondělí–pátek (9.00–16.00 + 2 hodiny diskuze), sobota závěrečné zkoušky (9.00–12.00)

Lektoři: Mgr. Naďa Hynková Dingová, Mgr. Kateřina Červinková Houšková, Bc. Kateřina Pešková, Bc. Martin Kulda, Barbora Herzánová, další lektoři v jednání

Cena: 5400 Kč (pro členy sleva 20%) | **Kreditů:** 10

Kurz pro tlumočníky znakového jazyka ve vzdělávání

Termín: srpen 2013 – srpen 2014
Roční kurz

Více informací zde: www.cktjz.com/kurz-pro-tlumocniky-znakoveho-jazyka-ve-vzdelavani

Cena: 10950 Kč | **Kreditů:** 5

31. 8. – 1. 9. 2013 | 9.00–16.00

Kurz

IVK tlumočení problematických situací a tlumočení choulostivých témat

Lektoři: Mgr. Naďa Hynková Dingová, Mgr. Kateřina Červinková Houšková, Bc. Martin Kulda, další lektoři v jednání

Cena: 1900 Kč | **Kreditů:** 20

Komora a zahraničí

Barbora Pejšmanová

21. narozeniny EFSLI

Nyní mám poslední příležitost připomenout Vám největší událost EFSLI v letošním roce – 21. konferenci a AGM EFSLI, které se budou konat ve slovinském hlavním městě Lublani od 13. do 15. září 2013! Vyhlášené téma zní: „Technologie vs. tlumočníci – podpora nebo nahrazení“? Velice zajímavá bude i samotná valná hromada, jelikož se bude volit zbrusu nová rada, do které bude kandidovat, poprvé v historii, i česká zástupkyně a členka Komory. O důvod více, proč se zúčastnit. Je ale důležité neprodleně začít shánět ubytování, jelikož hotel, který je pro účastníky rezervován, je již kompletně obsazen, a shodou okolností se v době konference bude v Lublani odehrávat Mistrovství Evropy v basketbalu. Takže už déle neváhejte! www.efсли.org/2013

Nový projekt EU

Evropská komise s podporou Evropského parlamentu se rozhodla zahájit pilotní projekt s cílem zlepšit komunikaci evropských orgánů a neslyšících a nedoslýchavých občanů Evropské unie. Na tento projekt bylo vyčleněno 750 tisíc eur. Do všech institucí EU budou například instalovány audio a video technologie, podpořeno bude také tlumočení do znakových jazyků. V delším časovém horizontu by chtěla EU najít řešení, které by usnadnilo přístup celému milionu neslyšících a nedoslýchavých občanů členských států EU. Konkrétní kroky zatím bohužel nejsou známy. Více informací zde: http://efсли.org/efслиblu/wp-content/uploads/2013/06/IP-13-511_EN.pdf

První překlad

Neslyšící aktivisté z Velké Británie se zasloužili o vůbec první překlad Všeobecné deklarace lidských práv do znakového jazyka (konkrétně BSL). Najdete ho na www.youtube.com/watch?gl=US&hl=en&client=mv-google&v=bOWSqPr-Ga_I&nomobile=1

Konference v Sydney

Australská asociace tlumočnicků znakového jazyka (ASLIA) letos připravuje národní konferenci – The Aslia National Conference (ANC), která se uskuteční 19. října 2013 v Sydney. Jedná se o největší událost pro australské tlumočnický vůbec. ANC bude ještě předcházet jiná velká akce – druhá Mezinárodní konference Světové federace Neslyšících. Ta proběhne od 16. do 18. září a její téma zní prostě, ale nesmírně důležité: „Rovnost pro Neslyšící“. Více o obou akcích: www.aslia-conference.org.au a www.wfd-sydney2013.com

RID: 50 let

Konferencí není nikdy dost! První organizace tlumočnicků znakového jazyka – The Registry of Interpreters for the Deaf (RID) – slaví v letošním roce již 50. narozeniny! Oslavy spojené s celonárodní konferencí RID se uskuteční 9. až 14. srpna 2013 v Indianapolis. „V návaznosti na naše dědictví“ zní volný překlad tématu celé konference, bude se tedy vzpomínat především na historii organizace, ale také na změny a pokroky, které se za těch posledních 50 let na poli tlumočení znakového jazyka ve Spojených Státech udály. Kompletní informace naleznete zde: www.rid.org/conferences

Institut neslyšících tlumočnicků

Deaf Interpreters Institute je organizace určená všem Neslyšícím tlumočnickům, ale i všem slyšícím tlumočnickům, kteří společně spolupracují, dále lektorům, mentorům atd. Tato organizace vznikla v reakci na ohlasy samotných Neslyšících tlumočnicků, kteří volají po lepším vzdělávání, diskuzi o jejich vlastní roli a hodnotě v komunitě atd. Na této webové stránce www.diiinstitute.org bude nyní možné sledovat anotace k novým publikacím, videozáznamy, výsledky výzkumů, zprávy z diskuzí a další výstupy týkající se otázek Neslyšících tlumočnicků. Sdílet můžete také své vlastní postřehy a nápady!

Počátky tlumočení neslyšícím v českých zemích aneb výročí 90 let od vzniku této profese u nás

3. část

Petr Pánek

V tomto a v několika dalších číslech Bulletinu Vám na pokračování přinášíme zajímavý článek Petra Pánka o historii tlumočení pro neslyšící.

Rozmach tlumočení po druhé světové válce

Spolu s osvobozením republiky v r. 1945 nastává doba, kdy se objevuje pět silných, nepřehlédnutelných osobností, které výrazně posunuly hranice tlumočení pro neslyšící v Československu. Jsou to Karla Bažilová Čondlová, Dagmar Gabrielová, Emilie Mrzálková, Bedřich Sigan a především Josef Zeman.

Karla Bažilová Čondlová (8. září 1895 – 24. června 1982)

Karla Bažilová prožila s neslyšícími dlouhý a zajímavý život. Narodila se v Praze neslyšícím rodičům, provdala se za neslyšícího muže do Brna (jeho jméno se mi nepodařilo zjistit) a z tohoto manželství se jí narodila slyšící dcera. Po válce se stala druhou ženou ovdovělého Bohumila Bažila. S ním se odstěhovala do Českých Budějovic, kde

prožila velkou část svého života. Zde také pracovala jako vychovatelka v ústavu pro neslyšící děti v Českých Budějovicích. Po Bažilově smrti (1962) se později ještě potřetí vdala za neslyšícího pana Čondla. Pochovaná je však opět v Praze v rodinné hrobce.

Pamětníci vzpomínají na Karlu Bažilovou jako na velmi schopnou

tlumočnicí a energickou ženu. Tlumočila především v Brně a Českých Budějovicích, ale i v Praze a Gottwaldově. A drží jeden český primát. Je zachycena kamerou na filmových záběrech z roku 1952, kdy tlumočí neslyšícím Brňanům na prvomájovém pochodu v Brně. Je to zřejmě úplně první filmový záznam tlumočení pro neslyšící v Československu. Aktivně tlumočila až do svých 80 let, než v r. 1975 odešla do tlumočnického důchodu.

Poznámka: Data narození a úmrtí (1895–1982) pocházejí z kroniky Spolku neslyšících v Českých Budějovicích. V časopise Gong z r. 1975 je však krátké oznámení, že Karla Bažilová Čondlová zemřela dne 6. června 1975 ve věku 67 let. Podle tohoto zdroje tedy žila v letech 1908–1975.

Dagmar Gabrielová (1925 – 12. ledna 1995)

Přestože Dagmar Gabrielová za svou 40letou tlumočnickou kariéru (od konce 40. let do r. 1992)

tlumočila stovkám neslyšících ve veřejném i komunitním tlumočení a po válce se stala i jednatelkou Pražského spolku neslyšících, o jejím osobním životě se toho moc neví.

Narodila se neslyšícím rodičům (jmenný znak měla stejný, jako je pro „holuba“) a celý život bydlela na Vinohradech, naproti nemocnici. Měla slyšícího manžela a slyšící dceru a syna. Tlumočila ve Svazu invalidů ve Školské ulici a docházela především tlumočit přednášky a besedy do klubovny Pražského spolku neslyšících na smíchovském Janáčkově nábřeží č. 11. Neslyšící na ni vzpomínají jako na skromnou ženu a výbornou tlumočnici. Můžeme ji opět vidět na několika filmových záběrech z 60. a 70. let natočených Borísem Masníkem a Ladislavem Rešlem. Tlumočila např. jako hlavní tlumočnicka na velkých oslavách 100 let trvání Pražského spolku neslyšících, které se v r. 1968 konaly v Obecním domě v Praze 1. Je spoluautorkou našeho prvního Slovníku znakové řeči (1988).

Josef Zeman (26. července 1914 – 31. května 1998)

Josef Zeman byl nejvýraznější postavou mezi všemi našimi poválečnými tlumočnickými. Mnohými staršími neslyšícími je nazýván Králem tlumočnicků nejen pro svůj kultivovaný, jemný a přitom energický styl tlumočení, ale i kvůli své povaze. Byl velmi dominantním

typem člověka a nerad spolupracoval s jinými, především mladšími kolegy-tlumočnickými. Měl takový vliv, že nemohli pracovat ve Svazu invalidů nebo v něm mohli pracovat jen krátce. Ponechal si zde jediné Dagmar Gabrielovou, a to jen proto, že byla opravdu velmi skromná, nenáročná a tichá. Do konce života si oba vykali.

Tento kolínský rodák se narodil jako silně nedoslýchavý, přesto chodil do běžné národní školy spolu se slyšícími. V Praze se v letech 1929 až 1932 vyučil uměleckým klempířem a zde se také poprvé (!) dostal do kontaktu s neslyšícími. Bylo to během jeho tříletého pobytu v učňovském domě v Holešovicích, kde bylo ubytováno také osm neslyšících učňů. Zajímavé je, že byl později v osobním kontaktu s rodinou Bažilových v Českých Budějovicích, a najdeme jej také na několika fotografiích amatérského fotografa Bohumila Bažila.

Přestože měl Zeman na znakový jazyk talent jako málokdo jiný a tlumočit začal již ve 30. letech, teprve rozvoj techniky (nová sluchadla s kostním vedením – podle nich dostal svůj jmenný znak) po skončení druhé světové války mu dal větší příležitost se sluchadly lépe slyšet, rozumět a tlumočit.

Josef Zeman byl velice organizačně schopným a podnikavým člověkem s velkým vlivem nejen na pražské neslyšící. V r. 1947 se stal dlouholetým předsedou Pražského spolku neslyšících. Dlouhou dobu vedl kurzy „znakové řeči“ a ovlivnil celou další generaci tlumočnicků. V r. 1957 byl dokonce zvolen na kongresu v Záhřebu předsedou mezinárodní komise pro unifikaci znakové řeči. Byl spoluautorem našeho prvního Slovníku znakové řeči (1988).

Stal se naším prvním profesionálním soudním tlumočnickem v současném slova smyslu. Tlumočil intenzivně půl století, od druhé poloviny 40. let do r. 1995, kdy se klubovna PSN stěhovala z Janáčkova nábřeží do Radlic Na Neklanku. Výkon je to o to úctyhodnější, že na rozdíl od ostatních tlumočnicků té doby nebyl CODA. Zeman byl také naším prvním tlumočnickem, který se začal objevovat v televizi (v publicistickém pořadu Ozvěny). Spolu s Josefem Pivoňkou se Josef Zeman podílel i na prvním školení pro slovenské tlumočnický ZJ, které se uskutečnilo v červenci 1961 v Bratislavě.

Velmi zajímavý dokumentární film o Zemanovi – Králi

Josef Zeman (sedí čtvrtý zleva, pod obrazem prezidenta Husáka) jako předseda Pražského spolku neslyšících. Po jeho pravici tlumočnice Dagmar Gabrielová, po jeho levici další tlumočnick a funkcionář Bedřich Sigan

tlumočnicků - natočil v r. 1978 Boris Masník. Skvěle je také filmovou kamerou zachyceno Zemanovo tlumočení na první

spartakiádě neslyšících v Gottwaldově v r. 1955.

Přesto i Zeman si ke konci kariéry částečně poškodil pověst a reputaci. Začal si za své tlumočení říkat i o materiální požitky. Začal také důsledně prosazovat čistou znakovanou češtinu. A měl svérázný způsob sebereflexe - považoval se za nejlepšího tlumočnicka. I když jím ve své době jistě byl, neuměl včas odejít.

Zeman měl neslyšící manželku a slyšící dceru.

Bedřich Sigan (1919–1984)

Bedřich Sigan patřil k nejvýznamnějším a nejvýraznějším osobnostem sportu československých neslyšících. Tlumočnickem v dnešním profesním slova

smyslu nebyl. Přesto ho musíme do této galerie zařadit. Neslyšícími byl velice oblíben a často žádan

na tlumočení, dokonce i k soudu. V několika věcech se podobal Zemanovi: rodiče také slyší, také od narození silně nedoslýchavý a také mimořádně organizačně talentovaný, přitom na rozdíl od Zemana vždy skromný člověk.

Bedřich Sigan (jmenný znak: „cikán“) se vyučil hodinářem, ale většinu života se hodinkám a mechanickým hračkám věnoval jen jako svému koníčku. Dlouhých dvacet let (1952–1972) byl předsedou I. Pražského sportovního klubu hluchoněmých. Od 50. let 20. století pracoval ve Svazu invalidů jako referent. V 60. letech působil také jako předseda Československého svazu neslyšících sportovců (ČSNS) a sekretář ČSTV v komisi neslyšících sportovců. Sportu a neslyšícím věnoval celý svůj život a vždy, pokud mohl, ochotně neslyšícím výborně tlumočil.

Emilie Mrzálková (* 1938)

Emilie se narodila do neslyšící rodiny Popelíkových, kde již měla maminka (dříve provdaná Judová) dvě starší neslyšící děti. A tak si o malé Emilii mysleli, že také

neslyší. Podle svých slov tlumočila Emilie rodičům již od tří let. Náhoda tomu chtěla, že Popelíkoví bydleli ve stejné (Podskalské) ulici jako manželé tlumočnicki Antonín a Alžběta Pokorní. A za souseda navíc měli Josefa Zemana, který bydlel ve vedlejší Trojanově ulici.

Když provedla v únoru 1945 spojenecká letadla nálet na Prahu, byl zasažen i jejich dům. Rodině se naštěstí nic nestalo, ale v domě se zdemolovaným výtahem se již bydlet nedalo. Po skončení války se tedy rodina Popelíkových stěhuje do Lovosic v Sudetech. Od r. 1953 začala 15letá Emilie dojíždět za tlumočením do Ústí nad Labem a po návratu do Prahy a svatbě (1955) tlumočí paní Mrzálková (jmenný znak: „zmrzlina“) od r. 1957 v Praze až dodnes.

Tlumočila nejen ve Svazu invalidů, ale i na volné noze v komunitním tlumočení, u soudu a pro Československou televizi (od r. 1979 v Televizním klubu neslyšících). Mnozí z dříve narozených si jistě vzpomenou na její slavné tlumočení dne 2. května 1990. Tlumočila živý televizní přenos z tiskové konference prezidenta Václava Havla po jeho návratu z Izraele, na kterou si ji vyžádal jeho tehdejší poradce Alexandr Vondra.

Abychom tuto poválečnou pionýrskou dobu 50. až 80. let lépe pochopili, je dobré si připomenout, že ji spojujeme se **Svazem československých invalidů**, založeným

v r. 1952. Zůstane navždy zásluhou Svazu invalidů, že začal s placením tlumočnických služeb v rámci sociálních služeb. Jenom pro naši představu – nejednalo se o žádné vysoké částky. Např. v 70. letech pobíral špičkový soudní tlumočnick jen 14 Kčs za hodinu tlumočení (v r. 1996 to již bylo 40 Kč za hodinu).

Od r. 1960 navrhuje krajským soudům „soudní tlumočnický prosluchově vadné“ již jen Svaz invalidů. Dovoluje mu to nová úprava právních poměrů soudních tlumočnicků a znalců podle zákona č. 47 z r. 1959, kde ministr spravedlnosti ustanovuje, že „znalecké a tlumočnické úkony mají především zajišťovat socialistické organizace v rámci své činnosti...“. Nově vybraní tlumočnicki pak museli vedle své odborné způsobilosti a trestní bezúhonnosti prokázat ještě i oddanost lidově demokratickému zřízení a potřebné politické znalosti.

Koncem 60. let vytvořil Svaz invalidů „**Metodický návod pro výběr a zařazování tlumočnicků znakové řeči neslyšících do kurzů – školení, pořádaných ÚV SI v ČSR**“. Noví kandidáti tlumočení byli hodnoceni podle zajímavého žebříčku kritérií:

1. Zájem
2. Politická vyspělost
3. Dostatečné vzdělání
4. Neslyšící rodiče
5. Dobrý zdravotní stav a přiměřený věk

Ze školení tlumočnicků v Domousnici, 1965. Vedoucí lektorů Josef Zeman sedí mezi tlumočnicemi Olgou Masníkovou a Irenou Kohoutovou. Zcela vlevo Jaroslav Paur.

Na základě toho prošli kurzy znakové řeči, školením tlumočnicků a závěrečnými zkouškami.

Podle dosažených výsledků pak byli rozděleni do tří tlumočnických kategorií:

I. kategorie – soudní tlumočníci zapsaní do seznamu soudních tlumočnicků a znalců krajských soudů podle zákona 36/67 Sb. a vyhlášky č. 37/67 Sb.

II. kategorie – tlumočníci, kteří ovládají dokonale znakovou řeč a tlumočí u veřejných úřadů (mimo VB a notářství) a ve složkách SI

III. kategorie – zahrnuje tlumočnické služby provádějící tlumočnické služby v rámci SI

Tlumočníci z I. kategorie také mohli vést kurzy znakové řeči. Ostatně již v **lednu 1960** píše dokonce tak pokrokový člověk jako

Bohumil Bažil do Zpravodaje Svazu čsl. invalidů článek na str. 10 nazvaný „**Tlumočníci a tlumočení**“ (kráceno): „... Je již nejvyšší čas, aby se počalo s nápravou různých těch posunkových „dialektů“ zavedením jednotné posunkové řeči. To právě bude především úkolem tlumočnicků, kteří po řádném vyškolení budou školit ostatní neslyšící...“

Tento Bažilův článek je navíc ve své první části i zajímavou reflexí vzdělaného neslyšícího na některé tlumočnické té doby. V článku totiž srovnává tlumočnické, kteří tlumočili na III. sjezdu Svazu čsl. invalidů v Praze (Josefa Zemana, Julia Dzuránye a pana Urbana). Pro lepší vzhled do problematiky tlumočení v této době doporučuji jeho přečtení v plném znění.

Dokončení seriálu v příštím čísle

Přečtěte si

Lenka Makovská

Lexiophiles je internetový portál, který nabízí zajímavosti z oblasti jazyků, poznatků o jazycích apod. Nedávno se autoři těchto internetových stránek zaměřili i na znakový jazyk. V pěti výstižných odstavcích vysvětlují problematiku znakového jazyka laické veřejnosti.

Znakový jazyk: 5 věcí, které jste pravděpodobně nevěděli. Lexiophiles.com [online]. 2013 [cit. 2013-06-16]. Dostupný z WWW: <http://www.lexiophiles.com/cestina/znakovy-jazyk-5-veci-ktere-jste-pravdepodobne-nevedeli>

Již více než půl roku trvá v Nové budově Národního muzea výstava Monarchie (Jak se žilo za císaře pána). Čeští i zahraniční návštěvníci výstavy mají k dispozici Multimediálního průvodce do mobilů nebo tabletů, který jim v českém a anglickém jazyce představí jednotlivá vystavovaná témata a seznámí je s vybranými exponáty. V květnu 2013 byl Multimediální průvodce touto výstavou rozšířen o výklad v českém znakovém jazyce. Bránou k výstavě Monarchie je logo znakových rukou. Stejně logo užívají k označení služeb pro neslyšící i v Metropolitním muzeu umění v New Yorku. Průvodce si můžete prohlédnout na webových stránkách <http://pruvodce.nm.cz/>.

Na výstavu s Multimediálním průvodcem pro neslyšící. Zprávy pro neslyšící.cz [online]. 2013 [cit. 2013-06-06]. Dostupný z WWW: <http://www.zpravy-pro-neslyšici.cz/4779-informace-na-vystavu-s-multimedialnim-pruvodcem-pro-neslyšici/>

V seriálu „Fotia skvele“ ukazuje zpravodajský portál SME.sk tvorbu nadaných fotografů z fotky. sme.sk. Na začátku června zde byla představena tvorba neslyšícího fotografa Mateje Kováča. Jeho fotografie si můžete prohlédnout na níže uvedeném odkazu.

Fotia skvele: Pulzující New York a tichá Špania Dolina. SME.sk [online]. 2012 [cit. 2013-05-16]. Dostupný z WWW: <http://www.sme.sk/c/6821047/fotia-skvele-pulzujuci-new-york-a-ticha-spania-dolina.html>

Konsekutivní tlumočení bez notace se uplatňuje buď v praxi, nebo jako didaktický nástroj pro nácvik specifických dovedností nezbytných pro následnou výuku konsekutivního tlumočení s notací a simultánního tlumočení. Článek Metodika a didaktika konsekutivního tlumočení bez notace I, vychází z nastudované odborné literatury a zkušeností autorky článku Zdeňky Pukové z výuky ÚTRL FF UK.

Puková, Z. *Metodika a didaktika konsekutivního tlumočení bez notace I.* ToP 108/2013, s. 4.

Dr. William Vicars z Kalifornské univerzity je vášnivým sběratelem anekdot a vtípů neslyšících. Část jeho sbírky naleznete na webových stránkách www.lifeprint.com.

Vicars, W. *Deaf, HOH, and ASL Jokes.* Lifeprint.com [online]. 2012 [cit. 2013-05-16]. Dostupný z WWW: <http://lifeprint.com/asl101/pages-layout/jokes.htm>

Recenze

Anežka Svobodová

● Maternity care for the deaf

AUTOR: JENNIFER KELLISAL

Rok vydání: 1992

Pro koho je kniha určena:

Kniha vznikla jako učební materiál pro porodní asistentky, aby věděly, jak se mají chovat při kontaktu s neslyšící matkou. Mimo jiné zde můžeme najít několik kapitol, kde se objevuje situace, do které se někteří z nás tlumočnicků mohou dostat, a to je tlumočení u porodu. Kniha tedy ukazuje tlumočnicka ve velmi konkrétní situaci.

Členění:

Kniha je přehledně členěna do kapitol. Před každou kapitolou

je souhrn informací, které by se budoucí porodní asistentky měly naučit, na konci pak jsou otázky, kterými autor čtenáře „zkouší“ z toho, co všechno si zapamatoval.

První kapitola knihu představuje. Dozvíme se v ní, pro koho je kniha určena, proč vznikla a další zajímavé informace – například kolik neslyšících matek porodnice „odbaví“ za jeden rok. V Británii je to 700 maminek ve všech nemocnicích. Pak následují kapitoly s obecnými informacemi o neslyšících – jaké jsou typy hluchoty, jak neslyšící komunikují, je zde popsána mateřská péče o neslyšící maminky (spolupráce tlumočnicka a asistentek už během těhotenství) a najdeme tady i kapitolu Hluchota u miminek – týká se zejména screeningu, toho, v jakých situacích je povinný atp.

Tlumočnick u porodu:

Některým matkám tlumočí příbuzný, pokud však takovou možnost nemají nebo to nechtějí, nemocnice by měla poskytnout profesionálního tlumočnicka – svědčí to o její dobré úrovni. A jak probíhá spolupráce tlumočnicka a asistentky?

Asistentka vytváří vztah s matkou skrze tlumočnicka. Zároveň zde najdeme výraz „apart from“, tedy kromě – ten si lze vyložit tak, že tlumočnick by na sebe neměl strhávat pozornost.

Když mluví asistentka s matkou, neřívá se jen na tlumočnicka. Místnost by měla být dobře

osvětlena, aby matka na tlumočnicka dobře viděla.

Tlumočnick překládá už během mluvení a je vždycky trochu „pozadu“ – proto je třeba dát neslyšící matce čas na reakci. Asistentka by měla mezi jednotlivými informacemi, které chce matce sdělit, dělat pauzy a dát tak prostor tlumočnickovi.

Když tlumočnick překládá informace z nějakého audiomateriálu, je nutné pamatovat na to, že neslyšící matka nemůže vnímat dvě věci najednou – tlumočnicka i video. Je třeba dělat přestávky.

Na sále by vždy měla mluvit pouze jedna osoba, aby tlumočnick zvládal překládat.

Pokud se na sále používá medicínský žargon, tlumočnick by měl být včas srozuměn o speciálních výrazech.

Zajímavosti:

- Tlumočnick nemusí mít na sále roušku (jako jediný), je to pochopitelně kvůli mimice.
- Když se dítě narodí a maminka s ním chce být sama, maximálně s asistentkou, asistentka by měla zastoupit roli tlumočnicka. (Měla by se naučit pár základních znaků, většinou se vychází ze znakové angličtiny.)
- Pokud nemocnice tlumočnicka nezaměstnává, může si ho objednat, a to například z organizace CACDP (The Council for the Advancement of Communication with Deaf people)

Knihu si přečtete:

- Pokud se chcete stát porodními asistentkami!
- Pokud si chcete zopakovat terminologii v angličtině.
- Pokud se chcete naučit nové znaky v BSL (viz s. 49).
- Pokud chcete vědět, co očekávat jako tlumočnick od porodní asistentky. Získáte pohled z její perspektivy.

Lenka Vaněčková, čerstvá absolventka oboru čeština v komunikaci neslyšících, napsala velmi zajímavou bakalářskou práci. Zabývala se v ní vlivem tlumočení na kvalitu operativní paměti tlumočnicků českého znakového jazyka. O nejzajímavější poznatky ze své bakalářské práce se rozhodla exkluzivně podělit se čtenáři Bulletinu.

● Vliv tlumočení na kvalitu operativní paměti tlumočnicků českého znakového jazyka – bakalářská práce

LENKA VANĚČKOVÁ

Jak pracuje pracovní paměť, když jsme v práci?

U každého jinak! Proto se zde zaměřím na to, jak taková paměť funguje, když pracuje tlumočnick znakového jazyka. Takovou otázku jsem si pokládala při psaní své bakalářské práce s názvem Vliv tlumočení na kvalitu operativní paměti u tlumočnicků českého znakového jazyka. Operativní a pracovní

paměť zde užívám jako synonyma, jednotlivé termíny se liší pouze odborným přístupem (teorie tlumočení × kognitivní vědy).

Co je to pracovní paměť

Pracovní paměť je podle Baddeleyho a Hitche, autorů jednoho z nejužívanějších modelů pracovní paměti, dočasný sklad pro manipulaci s informacemi. Ten je nezbytný pro mnoho kognitivních úkolů (Baddley, 2003, s. 189). Simultánní tlumočení je jedním z těchto úkolů, mezi nimi však nalezneme i mnoho dalších, které jsou pro tlumočnicka zásadní, např. pochopení dlouhých a komplexních vět, řešení problémů, pozornost, osvojování nových slov, dokonce i dalšího jazyka, a existuje názor, že se pracovní paměť výrazně podílí i na osvojování mateřského jazyka.

Model Baddeleyho a Hitche vyčleňuje původně tři složky – fonologickou smyčku, vizuospaciální náčrtník, centrální výkonnou složku, později autoři přidávají ještě epizodický náčrtník.

Díky fonologické smyčce uchováváme v paměti informace založené na akustickém kódu. Ty se sice po několika sekundách rozpadají, ale náš systém vnitřního / subvokálního opakování zajistí jejich obnovení. Dokonce takto můžeme ukládat i vizuální informace, a to tak, že je ve fonologické smyčce pojmenováváme. Otázkou je, zda autoři, kteří hovoří o vizuálních informacích, berou v potaz znakový jazyk. Většinou tomu tak totiž

nebývá. Tato část pracovní paměti bývá považována za nejdůležitější a pro nás je zajímavá právě svou fonologickou zvukovou povahou. Jak asi funguje, pracujeme-li se znakovým jazykem? K této otázce se ještě vrátíme.

Naopak vizuospaciální náčrtník je pro naše účely zdánlivě tím pravým. Autoři mu však žádné větší jazykové využití nepřipisují. Zapojuje se zřejmě ve chvíli, kdy potřebujeme zrakem udržet řádek, orientovat se na stránce, vyjadřovat se o prostoru a samozřejmě se v prostoru i orientovat, a v dalších neязыkových úkonech. Opět vystává otázka, zda byl brán v potaz znakový jazyk, který je právě v prostoru artikulován, a zda využívá všech možností, které mu prostor nabízí.

Centrální výkonná složka zajišťuje perfektní chod dvou výše zmíněných složek, dohlíží na ně, kontroluje je, rozděluje pozornost. Epizodický náčrtník je prostorem pro kombinování verbálních a vizuálních informací, které přicházejí z fonologické smyčky a vizuospaciálního náčrtníku a mohou být dále přesunuty do dlouhodobé paměti.

Pracovní paměti v simultánním tlumočení

Podle Gila je pracovní paměť zásadní v procesu simultánního tlumočení především pro jazykovou produkci a komprehenzi (Gile, 2009, s. 167). Také klade důraz na krátkodobou paměť a její spolupráci s dlouhodobou. Pracovní

paměť je nám pomocníkem i při přenosu a udržení pozornosti. I fonologická smyčka, díky níž si osvojujeme další jazyk, je pro tlumočnicka velmi důležitá.

Pracovní paměť a znakový jazyk

Nyní se dostáváme k výše položeným otázkám. Provází je problém, který se týká i jiných oborů, nejen lingvistiky a psychologie. Většina výzkumů nebere v potaz znakové jazyky, pokud se na ně přímo nezaměřuje. Fonologická smyčka je tedy automaticky určena zvuku jazyka a podle něj je i pojmenována. Jak ale taková smyčka funguje při užití jazyka, který na zvuku založen není? V práci jsem vycházela z několika studií zaměřujících se na pracovní paměť uživatelů znakových jazyků. Překvapivým bylo především zjištění, že se lišil popis fonologické, obecněji artikulační smyčky neslyšících uživatelů znakového jazyka a tlumočnicků znakového jazyka. Studie, které se věnovaly neslyšícím uživatelům, však sledovaly i slyšící uživatele znakového jazyka, ovšem ne tlumočnicka. Lze tedy vyvodit, že větší vliv na pracovní paměť než jiná modalita jazyka má intenzivní střídání těchto modalit a možná i preference jazyka. Zásadní otázkou v každé studii bylo to, jakým způsobem lidé kódují jazykové informace při užití znakových jazyků.

Kyle (1986) se své práci přiklání ke kódování, které je založeno na znacích, upozorňuje ale na to, že procesy kódování jsou u každého

uživatele znakového jazyka různé, vliv může mít úroveň ovládnutí znakového jazyka, je-li tento jazyk mateřským jazykem uživatele apod. Fonologická smyčka je tak podle něj systémem založeným u slyšících na mluvené řeči a u neslyšících lidí na znacích.

Podle Emmorey (2002) se pracovní paměť přizpůsobí jazykovému kódu, který do ní vstupuje. U neslyšících lidí je to tedy tzv. vizuospeciální fonologická smyčka, jejíž kódování je založené na znacích. Emmorey ale dodává, že zřejmě existují procesy pracovní paměti, které jsou na modalitě jazyka nezávislé, a jiné procesy naopak modalitně specifické. Mezi fonologickou smyčkou pro znakové jazyky a pro mluvené jazyky nachází i několik rozdílů, každý typ se zaměřuje na něco jiného.

Tyto dvě studie však nezkoumají pracovní paměť tlumočnicků znakových jazyků. Podařilo se mi najít jednu, která toto místo vyplnila. Van Dijk se s kolegy (2011) zaměřil na vliv výkonu pracovní paměti jednotlivých tlumočnicků holandského znakového jazyka na kvalitu jejich tlumočení. Závěrem studie je zjištění, že daní tlumočníci zřejmě využívají kódování založené na mluveném jazyce. Využívají přitom buď mluvních komponentů, které jsou prý v holandském znakovém jazyce velmi časté, nebo ekvivalentů v holandštině. Autoři toto zjištění vysvětlují tím, že jimi testovaní tlumočníci vyrůstali především monolingválně, se znakovým

jazykem se setkali až v pozdějším věku a využívají jej pouze v rámci své profese. Ve svém životě tedy častěji využívají mluvený jazyk, na jehož základě také kódují informace do paměti, a tak toto kódování využívají i v případě, kdy do situace vstupuje znakový jazyk.

Vliv tlumočení na pracovní paměť tlumočnicka znakového jazyka

Důležitou otázkou je, zda je pracovní paměť vůbec systémem podléhajícím změně, či systémem stálým a neměnným. Existují studie, které potvrzují jak první, tak druhou možnost. Všeobecně je velmi rozšířený názor, že s tlumočnickou praxí se pracovní paměť zlepšuje. I má práce se kloní spíše k možnosti trénování pracovní paměti. Trénování spočívá v intenzivním využití tohoto systému v procesu tlumočení. Přidáme-li k takto náročnému procesu ještě kooperaci mezi dvěma různými kanály, na nichž jsou pracovní jazyky založeny (v našem prostředí nejčastěji čeština – český znakový jazyk), namáháme pracovní paměť ještě více. Pak je nasnadě domnívat se, že pracovní paměť tlumočnicků českého znakového jazyka je vytrénovanější než pracovní paměť tlumočnicků mluvených jazyků.

Praktická část bakalářské práce

Abych tuto domněnku potvrdila, zkusila jsem otestovat pracovní paměť několika tlumočnicků českého znakového jazyka, tlumočnicků mluvených jazyků a ne-tlumočnicků. Zvolila jsem kvalitativní

výzkum, proto stačilo pět testovaných z každé skupiny. Abych mohla později zohlednit možné další vlivy na výsledek testu každého jednotlivce, vyplnil každý také dotazník týkající se věku, délky praxe, znalosti jazyků, počtu pracovních jazyků apod.

Po konzultaci s Mgr. Šárkou Timarovou, Ph.D, jsem vytvořila dva testy pracovní paměti. Reading Span test je zaměřen na kapacitu verbální složky pracovní paměti, tedy fonologickou smyčku, Corsiho test na prostorovou, vizuospeciální náčrtník.

Výsledky výzkumu bohužel nejsou jednoznačné. Tlumočníci českého znakového jazyka sice dopadli v obou testech nepatrně lépe než tlumočníci mluvených jazyků, nejlepších výsledků ale dosáhli ne-tlumočníci. Možným vysvětlením je mimo jiné jejich menší nervozita. Všechny testované ne-tlumočnický jsem totiž dobře znala již delší dobu před testováním, na rozdíl od většiny tlumočnicků. Ne-tlumočníci také byli zpočátku více zvědaví a doptávali se na detaily testování. Nemyslím si však, že by měli více informací, ale možná byli lépe psychicky připraveni na to, co je čeká. Toto testování bylo mým prvním výzkumným pokusem, což se mohlo podepsat i na metodologii, potažmo na výsledcích.

Výsledek

Nepatrně lepší výsledky tlumočnicků českého znakového jazyka spolu s teoretickým podkladem vyznívají pro možnost trénování

pracovní paměti tlumočením a tedy lepší pracovní paměť tlumočnicků českého znakového jazyka. Závěrem práce tedy navrhuji hypotézu pro následné (tentokrát již kvantitativní) zkoumání: Tlumočení má pozitivní vliv na kvalitu pracovní paměti tlumočnicků českého znakového jazyka.

Zajímavosti

Především dotazník ukázal mnoho zajímavých souvislostí s výkonem pracovní paměti. Všechny je zde vypisovat nemohu, pro zájemce ráda poskytnu svou práci. Za všechny zajímavosti ale zmíním dvě, které mě zaujaly nejvíce.

Jedna se týká Reading span testu. Testovaný čte nahlas věty, které vidí na obrazovce, hodnotí jejich smysluplnost a pamatuje si poslední slovo každé věty. Na konci jedné sekvence (po třech, dále čtyřech až šesti větách) zapíše všechna zapamatovaná slova. Všichni tlumočníci užívali při zapamatování slov různé paměťové strategie. Dva tlumočníci mi poskytli dokonalý popis svých strategií. O to zajímavější je jejich srovnání, protože jeden je tlumočnickem mluvených jazyků a jeden tlumočnickem českého znakového jazyka. Tlumočnick mluvených jazyků si mezi zapamatovanými slovy vytvářel významový vztah a na jeho základě tvořil větu. Tlumočnick českého znakového jazyka si představoval přímo situaci, kde v určitém vztahu figurují dané skutečnosti označované zapamatovanými slovy. To by mohlo být důkazem vlivu vizuálního jazyka.

Druhou zajímavostí je, že většina tlumočnicků českého znakového jazyka zvládala hodnocení smysluplnosti vět bezchybně a velmi rychle. Je samozřejmé, že i tlumočníci mluvených jazyků tlumočí význam, ne jednotlivá slova, ale tím, že jejich pracovní jazyky existují ve stejném komunikačním kanálu, mají většinou k dispozici větší množství přímých ekvivalentů. Tlumočníci českého znakového jazyka pak zřejmě musí „jít více po povrch“ řečeného, a proto pro ně možná nebylo odhalení ne/smysluplnosti vět tak náročné.

Závěrem

Ač jsem si pro svou práci vybrala téma poměrně náročné, nelituji. Kromě toho, že mi poodkrylo komplikovanost celého procesu tlumočení, zavedlo mne i k jiným tématům, jako je lateralizace jazyka, osvojování jazyka, bilingvismus apod. Vyzkoušela jsem si vlastní výzkum, přípravu testů i jejich aplikaci. Tyto testy ráda poskytnu k nahlédnutí či dalšímu užití.

V našem prostředí jsou kognitivní procesy při tlumočení s užitím znakového jazyka ještě neprobádanou oblastí. Proto doufám, že tato práce inspiruje dalšího studenta, příp. tlumočnicka či jiného odborníka k dalšímu zkoumání.

Literatura:

BADDELEY, A. D. *Working Memory and Language: an overview. Journal of Communication Disorders*, 36 (2003), s. 189–208. Bristol, 2003.

EMMOREY, K. *Language, cognition, and the brain: insights from sign language research*. Mahwah, N. J: Lawrence Erlbaum Associates, 2002.

GILE, D. *Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator Training*. Amsterdam: John Benjamin Publishing Company, 2009. [online] [cit. 2013-03-6].

Dostupný z WWW: <http://site.ebrary.com/lib/cuni/docDetail.action?docID=10383971>

KYLE, J. G. *Sign Processes in Deaf People in Working Memory*. University of Bristol, 1986.

VAN DIJK, R, CHRISTOFFELS, I, POSTMA, A, HERMANS, D. *The relation between the working memory skills of sign language interpreters and the quality of their interpretations. Bilingualism: Language and Cognition* 15 (2), 2012, 340–350 C, Cambridge University Press 2011. [online] [cit. 2013-04-26].

Dostupný z WWW: <<http://search.proquest.com/docview/943911474/13-DAB295AF63487A30D/6?accountid=35514>>

Mé poděkování za spolupráci, rady a poskytnuté materiály patří Mgr. Nadě Dingové, Mgr. Michele Veselé, Mgr. Šárce Timarové, Ph.D, a PhDr. Barboře Šonové.

S případnými dotazy se prosím obračete na adresu lenka.vane@seznam.cz.

E-shop: Akce měsíce červenec a srpen

Lenka Laco

Chystáte se na dovolenou? Kromě klasických nezbytností byste si s sebou měli zabalit i kvalitní knihu. V následujících několika od-

stavcích Vám nabídneme kvalitní publikace, které si můžete po celé léto (**od 1. 7. do 31. 8. 2013**) zakoupit za zvýhodněnou cenu v našem e-shopu.

Prvním nabízeným materiálem je publikace **CODA – slyšící děti neslyšících rodičů** od autora Karla Redlicha, který se zde snaží zodpovědět otázky týkající se výchozí situace tlumočnicka, který má neslyšící rodiče. Členové Komory si tuto publikaci mohou pořídit za skvělých **142 Kč**, pro ostatní zájemce je dostupná za **177 Kč**.

Tlumočíte ve vzdělávání? Pak by ve Vaší knihovně neměla chybět publikace **Specifika tlumočení ve vzdělávání**, která vzešla

z pera autorek Jitky Záhumenské, Naďi Dingové a Radky Horákové.

Ve vzdělávacím prostředí se v jedné třídě či v jedné studijní skupině sejde hned několik žáků a studentů s různým stupněm a typem sluchové ztráty a od toho se bude odvíjet i odlišný preferovaný komunikační systém. V této publikaci se autorky věnují především vzdělávacímu prostředí a možnostem zprostředkování informací neslyšícím dětem, žákům a studentům ve znakovém jazyce.

Cena této publikace pro členy je **173 Kč** a pro nečleny je cena tohoto materiálu **216 Kč**.

Třetím výukovým materiálem za zvýhodněnou cenu je CD/DVD **Překlady základních skladeb pro oficiální příležitosti do českého znakového jazyka**.

Autorkou materiálu je Kateřina Červinková Houšková. CD/DVD obsahuje překlad pěti skladeb, které se v kultuře slyšících nejčastěji pouštějí při slavnostních příležitostech, jako je svatba nebo např. vysokoškolská promoce. Naleznete zde skladby Svatební pochod, Gaudeamus igitur, Českou hymnu, Hymnu Evropské Unie a skladbu Svatý Václave. Členská cena CD/DVD je **113 Kč**, nečlenská pak **141 Kč**.

Nezapomeňte, že všechny vzdělávací materiály, které jsou dostupné v komořím e-shopu, jsou pro všechny **členy Komory** dostupné se **slevou 20 %!**

Komora a její lidé

Kristýna Siková, Marie Komorná

V červenci narozeniny oslaví

- 21. července **Barbora Pejšmanová** (25 let)
- 14. července **Vlastimil Chlumský** (25 let)
- 30. července **Veronika Chladová** (28 let)
- 21. července **Tomáš Koutný**
- 20. července **Lenka Urbanová** (26 let)

Svátek v červenci mají:

- 13. července **Markéta Spilková**
- 15. července **Jindřich Mareš**
- 17. července **Martina Macurová**
- 24. července **Kristýna Siková**
- 26. července **Anna Pangráčová**
- 29. července **Marta Zatloukalová**

Narozeniny v srpnu mají

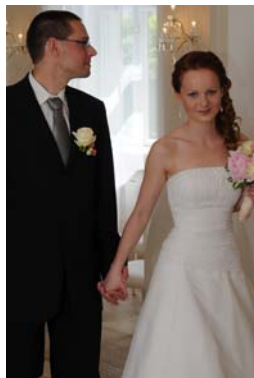
- 3. srpna **Barbora Kosinová**
(Komárková)
- 14. srpna **Kateřina Lišková** (23 let)
- 14. srpna **Miroslav Březina** (24 let)
- 15. srpna **Zlatoše Kurcová**
- 20. srpna **Marie Roučová** (28 let)
- 23. srpna **Petra Beránková**
- 24. srpna **Kateřina Pešková** (29 let)
- 28. srpna **Tereza Hošková** (21 let)
- 31. srpna **Pavlína Kubižňáková**

Svátek v srpnu bude slavit

- 9. srpna **Roman Vránek**
- 12. srpna **Klára Ptáčková**
- 12. srpna **Klára Herčíková**
- 14. srpna **Alan Ptáček**
- 17. srpna **Petra Slánská Bímová**
- 17. srpna **Petra Beránková**
- 17. srpna **Petra Dvořáková, Mgr.**
- 18. srpna **Helena Andrejsková**
- 31. srpna **Pavlína Kubižňáková**
- 31. srpna **Pavlína Marešová**
- 31. srpna **Pavlína Podhráská**

Všem oslavencům a oslavenkyním gratulujeme a přejeme jim všechno nejlepší!

RADOSTNÉ UDÁLOSTI

Svatba

■ Již v minulém čísle jsme Vás informovali o tom, že se naše spolupracovnice Lenka Makovská bude vdávat. Lence (dnes již Laco) i jejímu manželovi ještě jednou gratulujeme a přejeme jim do společného života jen to nejlepší. O tom, jak to novomanželům v jejich svatební den slušelo, se můžete přesvědčit na fotografiích.

Narození miminka 1

■ Velmi rádi oznamujeme, že 5. června 2013 ve 21.17 se Báře a Jirkovi Kosinovým narodil chlapec. Jmenuje se Matěj. Báro, Jirko, ať je Vás Matýsek zdravý a spokojený a dělá Vám jen radost!

Narození miminka 2

■ 11. července se v hořovické porodnici Heleně a Honzovi Andrejskovým narodila holčička. Jmenuje se Dora, při narození měřila 50 cm a vážila 3,6 kg. Rodičům gratulujeme, Dorince přejeme do života hodně štěstí a zdraví.

